

***TILLDELNINGEN AV RESURSER ÅT DET LOKALA
POLISVÄSENDET***

Den offentliga debatten om polisväsendets resurser har fokuserats på de totala resursernas otillräcklighet; i mindre utsträckning har däremot diskuterats hur de nuvarande resurserna kunde fördelas så optimalt som möjligt både regionalt, lokalt och med hänsyn till uppgifterna.

T.ex. år 2000 användes ca 2 920 miljoner mk dvs. 491 miljoner euro i driftsanslag som anvisats polisväsendet på moment 26.75.21. Det totala antalet anställda som finansierades med dessa medel var 10 654.

Vid revisionen har klarlagts på vilka grunder de åt den lokala polisen anvisade driftsanslagen fördelas, i vilken mån de i bruk varande finansieringsförfarandena stöder en effektiv och resultatrik resursanvändning, hur förändringarna i polisens verksamhetsmiljö, strategiska linjedragningar och tyngdpunktsområden avspeglar sig på penningfördelningen samt hur kvalitativa och utbildningsmässiga faktorer blir beaktade i resursplaneringen och resursutnyttjandet.

Revisionen utfördes genom att åt länsstyrelserna och utvalda lokala polisenheter (14 st) ställdes frågor om temat. Vid varje enhet fördes fördjupande diskussioner med de på förhand givna skriftliga svaren som utgångspunkt. I diskussionerna deltog som regel enheternas ledningsgrupper, och representerade ansvarsområden var både brottsutredning, allmän ordning och säkerhet, tillståndsbemiljande och ekonomiförvaltning. Utöver dessa har hörts ansvarspersoner vid inrikesministeriet, centralkriminalpolisen, rör-

liga polisen samt företrädare för Polisyrkeshögskolan och Polis-skolan.

Planering av finansieringen och penningfördelningen

Polisinrättningarna har i de senaste årens strama finansieringsläge varit tvungna till principiella linjedragningar gällande verksamheten, utan att ha en klar bild av de minimikrav som ställts på basfunktionerna och de prioriteringar som förutsätts av bl.a. olika slags riksomfattande handlingsprogram. Polisen har också med principbeslut av statsrådet ålagts rentav betydande ytterligare åligganden, trots att tilläggsfinansiering inte alltid har beviljats för deras utförande.

Särdragen i verksamhetsmiljön och förändringarna i dem har hittills haft en underordnad betydelse för polisens interna penningfördelning. Man borde därför gå in för att förnya finansieringsmodellerna så, att i dem bättre skulle beaktas de viktigaste förändringarna som sker i omgivningen och de krav som bör ställas på verksamheten. Med hjälp av modeller eller andra fördelningsgrunder borde man gå in för att jämbördigt trygga skötseln av polisens grundläggande uppgifter i alla delar av landet, varvid också de viktigaste regionala särdragen som inverkar på verksamheten skulle beaktas bättre än för närvarande.

Planeringen av verksamheten, resultatstyrningen och finansieringen borde vara närmare förbundna med varandra än vad i dag är fallet. Verksamhetsmiljön och förändringarna i den borde ha en bättre anknytning till de tillämpade finansieringsmodellerna, vilkas variabler och betoningar vid behov borde kunna justeras på ett flexibelt sätt. Då utgångspunkten för en modell på riksplanet är att fastslå finansieringsbehovet på det lokala planet, borde lärens modeller vara bättre anknutna till penningfördelningen på riksnivå. Olika framgångsrika lösningsmodeller för verksamheten borde kunna stödjas så bra som möjligt också med hjälp av finansieringen. Att samordna verksamheten och finansieringen förut-

sätter i större omfattning än tidigare en analys av verksamhetsmiljön och utvärdering av verksamheternas effekter samt att det lokala planet medverkar i detta arbete.

Samarbete och förnyelse av organisationerna

Rätta organisatoriska lösningar utgör en av de viktigaste förutsättningarna för ett effektivt polisväsen. I syfte att rationalisera och effektivera verksamheten har utvecklats olika samarbetsmodeller över häradsgränserna. Modeller för finansiering av den lokala polisen vilka baserar sig på häradsindelningen stöder emellertid inte sådana lösningar tillräckligt väl.

En med tillförlitliga mätare av resultatutfall, lönsamhet och effektivitet gjord utvärdering av samarbetet vore nödvändig i det beslutsfattande som gäller utvecklande och utvidgande av olika samarbetsformer. Oklarheterna gällande samarbetsarrangemangens lagenlighet borde också utredas.

I utvecklandet av den lokala polisorganisationen borde också bedömas behovet av att modifiera polisens riksomfattande enheters uppgifter och resurser samt deras förhållande till den lokala polisen. Även om samarbetsrelationerna till de riksomfattande enheterna av den lokala polisen i regel har upplevts som positiva, förekommer det missförhållanden i ansvarsfördelningen och koordineringen av funktioner, varför resurserna inte alltid allokeras till polisverksamheten i enlighet med dess behov. I synnerhet borde klargöras rörliga polisens möjligheter att i praktiken fungera som en reserv för den lokala polisen. Heltäckande utredningar och hela landet omfattande linjedragningar behövs också för att trygga en jämbördig service i polisens tillståndsförvaltning och effektivera verksamheten. I synnerhet har utnyttjandet av samservicebyråer och -punkter inte ökat så som vore önskvärt.

Vid sidan av mera omfattande granskningar av organisationen och eventuella reformer föreligger det också ett behov av att

närmare analysera verksamhetsprocesserna och på basis av detta rationalisera verksamheten. I synnerhet när det gäller brottsutredning har endast få sådana analyser gjorts, trots att bl.a. kriminalprocessreformen numera ställer allt större kvalitets- och effektivitetskrav på utredningarna.

Tryggande av personalresurserna och utvecklande av utbildningen

Vid sidan av den årliga finansieringen av verksamheten baserar sig polisens tillgång på personal på en långsiktig planering av utbildningen. För att säkerställa att ersättare finns att tillgå när personal avgår ur tjänst, och eventuellt också att en viss reserv finns, vore det viktigt att förutom inrikesministeriet också riksdagen i samband med godkännandet av budgeten alltjämt på längre sikt tar ställning till bl.a. det årliga antalet nybörjarplatser i utbildningen.

Volymen för utbildning av underbefäl och befäl borde dimensioneras till att bättre motsvara behoven under kommande år. I fråga om underbefälet borde särskilt beaktas antalet personer som redan utexaminerats och som ännu studerar inom ramen för de tidigare utbildningsprogrammen, och hur de eventuellt kan placeras i underbefälsuppgifter. Det är också viktigt att med olika slag av åtgärder gå in för en jämn regional representation bland studerandena, vilket sannolikt skulle innebära att personal efter utexamineringen i större utsträckning skulle söka sig till i synnerhet de norra och östra delarna av landet, där brist på polisbefäl råder.

Förutsättningarna för att i tillräcklig omfattning få kompetenta personer att söka tjänst inom polisväsendet bör stärkas i synnerhet vad gäller brottsutredning. På detta kan man inverka såväl med utbildningen som med avlöningen.

Avlöning och arbetsskiftplanering

Med hjälp av en reform av polisens avlöningssystem borde man gå in för att stöda en effektivisering av verksamheten bl.a. så, att personalresurserna kan inriktas bättre i enlighet med de krav som ställs av verksamhetsmiljön och tidsmässiga tyngdpunkter i verksamheten. Detta innebär att i fastställandet av avlöningen beaktas polisväsendets riksomfattande, regionala och lokala behov.

Den nuvarande resultatstyrningen samt tryggheten av en så effektiv och ändamålsenlig verksamhet som möjligt förutsätter att polisinställningarna i stor utsträckning borde ha självständig rätt att besluta om sina tjänstearrangemang på häradets område. Detta är synnerligen viktigt i förhållanden där de totala resurserna är underdimensionerade i förhållande till verksamhetens behov. Inrikesministeriets och länsstyrelsernas styrning borde därför i detta avseende begränsa sig till en ramstyrning på det allmänna planet. Ett sådant förfarande skulle också harmoniera med den förnyelse av avlöningssystemet som är på gång.

Arbetstidslagen uppställer för sin del hinder för ett ändamålsenligt ordnande av polisverksamheten. Möjligheterna att stifta en särskild arbetstidslag för polisen, som bättre beaktar polisväsendets behov, borde därför utredas.